

סיוריו של יוסף פטאי בארץ הקודש 1924 ו-1926

יוסף פטאי, פורטרטים

יוסף פטאי (1882-1953)

סופר, משורר, מתרגם, מייסד ועורך הירחון "עבר ועתיד". פטאי הגיע לארץ הקודש בפעם הראשונה בסיור שאורגן על ידי הירחון ב-1924. בניית הבית הלאומי ריגשה אותו מאוד. התרגשות זו ניכרת במאמרים שפרסם בירחון ומאוחר יותר בספרו "תחייתה של ארץ הקודש" (1926). פטאי, שהיה בקי מאוד במסורת היהודית, שילב ברשימותיו בין המציאות של אותם הימים ובין המורשת היהודית העתיקה. בסיוריו בארץ הקודש פטאי פגש בחלוצים דוברי הונגרית שלקחו חלק פעיל בהקמת הבית הלאומי.

שער הירחון "עבר ועתיד", 1936

פטאי עלה לארץ ב-1939.

צלם: בונפיס, אוסף פרטי

טבריה, 1878

צלם: בונפיס, אוסף פרטי

נהר הירדן, 1878

צלם: בונפיס, אוסף פרטי

מפרץ חיפה, 1878

צלם: בונפיס, אוסף פרטי

הר חרמון, 1878

מוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית
A Magyar Nyelvetűletről Származó Zsidóság Emlékmúzeuma
The Memorial Museum of Hungarian Speaking Jewry

סיוריו של יוסף פטאי בארץ הקודש 1924 ו-1926

הגליל

צלם: בונפיס, אוסף פרטי

הר תבור, 1878

מינה פרוינד, רעיית הרופא דוד ברשי, תיארה ברשימתה ב"עבר ועתיד" כיצד הגיע פטאי לצפת: "היינו יחד בטקס קבליסיטי בהר מירון, ביום אזכרתו של בר יוחאי. למחרת, בתום ליל שימורים, הגענו לצפת בהשתרכות איטית של שעתיים וחצי רכובים על חמורים כמנהג המקום." אחרי סיור קצר בעיר נערכה קבלת פנים חגיגית לכבודו של פטאי. האינטלקטואלים של צפת, אשר אירחו אותו לשיחת רעים באווירה מיוחדת, התרגשו מאישיותו, מן העברית שבפיו ושיבחו את עבודתו של פטאי בתחום התרבות היהודית.

צפת, מבט מהמצודה, 1927 צלם: קוטלר, ארכיון הצילומים קק"ל

רוכבי חמורים, 1927 צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

הילולה בהר מירון, 1927 צלם: קוטלר, ארכיון הצילומים קק"ל

הילולה בהר מירון, 1927 צלם: קוטלר, ארכיון הצילומים קק"ל

מוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית

A Magyar Nyelvtérletről Származó Zsidóság Emlékmúzeuma

The Memorial Museum of Hungarian Speaking Jewry

סיוריו של יוסף פטאי בארץ הקודש 1924 ו-1926

הכנרת ונחל קישון

צלם: בונפיס, אוסף פרטי

ימת כנרת, 1878

פטאי ביקר ביישובים שלייד הכינרת וכך הוא כתב:

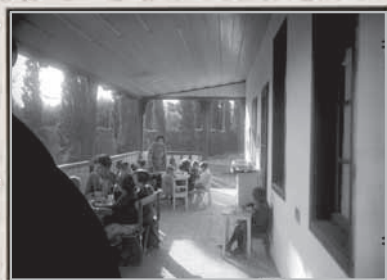
"במקום בו הירדן נפרד מים כנרת, נמצאות דגניה וכנרת, מושבות יהודיות יפהפיות, מוקפות בחורשת דקלים ובפרדסי תפוזים. בחדר האוכל המשותף שלהן מתנהלים דיונים סוערים בעברית על משק שיתופי ופרטי, על אישיותו של טולסטוי ועל ביאליק. הערב דובר אפילו על "חזון האדם", המחזה הגדול של מדאץ', שיצא עכשיו לאור בעברית, בתרגומו של המאירי-פיינערשטיין ועורר השתאות בכל קוראיה היהודיים של פלשתינה."

דגניה, המבנה הראשון, 1920 צלם: מלבסקי, ארכיון הצילומים קק"ל

נחל הקישון, 1930 צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

דגניה, בית הילדים, 1925 צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

יבוש ביצות צלם: קלוגר, ארכיון הצילומים קק"ל

מוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית

A Magyar Nyelvtérületről Származó Zsidóság Emlékmúzeuma

The Memorial Museum of Hungarian Speaking Jewry

סיוריו של יוסף פטאי בארץ הקודש 1924 ו-1926

כפר גדעון

צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

כפר גדעון, בעבודת השדה, 1926

כפר גדעון הוקם בשנת 1923 על ידי יוצאי טרנסילבניה, אשר ביקשו להקים מושבה דתית. הסוחר העשיר והנדיב, שלמה, קיבל את פניו של פטאי בכפר גדעון ואמר לו:

"תספרו בבית שאכלתם במושבה יהודית אמיתית. כל מה שעלה על השולחן: הלחם, הבשר, הסלט, תבשיל הירקות, הפירות והדבש - הכול תוצרת עצמית, 'תוצרת הארץ'. מכולם נלקחו תרומה ומעשר כהלכה. אנחנו חיים פה חיים יהודיים אמיתיים. ואני אומר שיש גם צורך במה שראיתם לפני הצהריים בקבוצות. הם היו החלוצים שלנו, הם אלה שסללו את דרכנו. אלמלא הם, לא היינו יכולים להתיישב כאן ולהקים בתי-הכנסת אורתודוקסיים וללמוד בכל ערב את התלמוד. אלמלא הם, לא היה לנו לא שוחט טוב ולא מקווה. זאת האמת."

כפר גדעון, ילדים בגן הירק, 1926 צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

כפר תבור, מסחה, 1921 צלם: נרינסקי, אוסף פרטי

כפר גדעון, אפיית הלחם בטבון, 1926 צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

כפר גדעון, בית הספר, 1926 צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

מוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית

A Magyar Nyelvetűletről Származó Zsidóság Emlékmúzeuma
The Memorial Museum of Hungarian Speaking Jewry

פתח תקווה

צלם: קאאן, אוסף פרטי

פתח תקווה, רחוב ראשי, 1912

יהושע שטמפפר (1852-1908)
ב-1869 עלה שטמפפר לארץ
במסע וגלי שארץ חמישה
חודשים. ב-1878 היה אחד
ממייסדי פתח תקווה ומזכיר
המושבה עד יום מותו.
צילום: המוזיאון היהודי, בודפשט

בפתח תקווה שמע פטאי את סיפורו של יהושע שטמפפר מפי אחיינו:

"יהושע שטמפפר היה אדם דתי מאוד והנהיג את המושבה ברוח הדת. ובכל זאת, הוא זה שנתן פקודה לחילול השבת ועוד בבית-הכנסת. בשבת לפני הצהריים בשעת התפילה, הגיעה הידיעה שהבדווים פרצו אל הקולוניה. שטמפפר קטע את תפילת שמונה-עשרה החרישית, השליך את הטלית שלו וקרא לכל המתפללים להפסיק מיד את התפילה ולרוץ איש-איש אל נשקו. התכנון של הבדווים השתבש, ואנחנו הצלחנו לנטרל באופן מזהיר את יסוד ההפתעה בשבת."

פתח תקווה, השומרים, 1921 צלם: בן נועם, אוסף מוזיאון פ"ת

פתח תקווה, אריזת תפוזים, 1926 צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

פתח תקווה, קטיף תפוזים, 1926 צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

פתח תקווה, מאפית הלחם, 1935 צלם: שווייג, ארכיון הצילומים קק"ל

מוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית
 A Magyar Nyelvtéréről Származó Zsidóság Emlékmúzeuma
 The Memorial Museum of Hungarian Speaking Jewry

תל אביב

צלם: סוסקין, אוסף פרטי

שדרות רוטשילד, 1915

כך תיאר פטאי את תל אביב בשעות הערב: "כשחזרתי לתל אביב מן הסיור הבלתי נשכח שלי בשרון, כבר הייתה שעת ערב מאוחרת. העיר העברית החדשה בהקה באור מנצנץ. אורות החשמל האירו את צללי הדקלים המיתמרים לשמים, בינות לעצים הצטלצלה שירה עברית רכה. זו הייתה הנפשה של סימפוניה מזרחית. תל אביב שרה. החלוצים חזרו הביתה מן הפרדסים, הבנאים מעבודות הטיח, והנערים והנערות מסלילת הכבישים. הם הציפו את הרחוב משיחים ומזמרים באושר. רבים הלכו לכיוון הטיילת בשדרות רוטשילד, אחרים פנו אל חוף הים המואר באור הלבנה. גם הסטודנטים הניחו את ספריהם וגם הזקנים יצאו מבתיהם והתערו בהמוני המזמרים."

אורחת גמלים בפרדסים, 1921 צלם: נויסקי, אוסף פרטי

נמל תל אביב, 1920 לערך צלם: סוסקין, אוסף פרטי

חוף תל אביב, בניין הקזינו, 1923 אדריכלי הקזינו: יהודה מגידוביץ' מאוסה וארפד גוט מבדפשט צלם: סוסקין, אוסף פרטי

גן ילדים, 1920 לערך צלם: סוסקין, אוסף פרטי

מוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית
 A Magyar Nyelvetűletről Származó Zsidóság Emlékmúzeuma
 The Memorial Museum of Hungarian Speaking Jewry

סיוריו של יוסף פטאי בארץ הקודש 1924 ו-1926

ירושלים

צלם: נרינסקי, אוסף פרטי

הר הבית, 1921

בחג שבועות פטאי היה בירושלים:
"בבתי-הכנסת של ירושלים מתפללים בקול חרישי: באלו של הספרדיים ובאלו של האשכנזיים כאחד. אצל החסידים כמו אצל הקבליסטים של החב"ד. בירושלים לא שומעים את התפילה הרוגשת, המתייסרת, הפורצת כהר געש וזועקת לשמים, כמו אצל החסידים בגלות, שם התפילה ממחישה את 'כל עצמותיי תאמרנה יהוה מי כמוך'. אולי מפני שכאן הנשמה מרגישה כבתוך ביתה שלה ומתוך ביטחונה בעולם הבא אינה מפילה מצור כה נואש על השמים. ערב שבועות, כולם מתכוננים לחג מתן תורה. אבי-שאול, המדריך שלי ממוצא הונגרי - חבר במערכות העיתונים הארץ-ישראלי - מוביל אותי אל הלומדים בליל שימורים בבתי-הכנסת השונים."

צלם: בסן, אוסף פרטי

בית-כנסת, 1920 לערך

צלם: נרינסקי, אוסף פרטי

מגדל דוד, יד אבשלום, קבר רחל, 1921

צלם: נרינסקי, אוסף פרטי

סב ונכדו, 1921

צלם: בן דוב, אוסף פרטי

בצלאל, בית-הספר לאמנות, 1915

מוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית
 A Magyar Nyelvetterületől Származó Zsidóság Emlékmúzeuma
 The Memorial Museum of Hungarian Speaking Jewry

סיוריו של יוסף פטאי בארץ הקודש 1924 ו-1926

אישים יוצאי הונגריה

שיחה בין פטאי ובין זקן ליטאי בראשון לציון:

"מהונגריה אתה? מה לך ולעברית?"

הסמקתי קלות בגלל השם הרע שלנו וענית:

"אתם באתם לכאן מרוסיה. אני יודע שאתם מזלזלים בעולים מהונגריה. יהיו הסיבות לכך אשר יהיו, אל נא תשכחו שכלשון הפתגם הערבי 'לא כל הדקלים זהים'. אתמול הייתי בפתח תקווה. שם כמעט כל המייסדים היו יהודים מהונגריה. 'זה היה מזמן', התלוצץ הזקן שעל פי המבטא שבפיו היה ליטאי.

"וגם הרצל ונורדאו היו ממוצא הונגרי", השבתי.

"היוצא מן הכלל המחזק את הכלל."

"וגם בין הפרופסורים הבכירים של האוניברסיטה העברית תמצא את יוצאי הונגריה: ד"ר קליין, ד"ר גוטמן, עמנואל לעף ופודור, ובין התלמודיסטים החסידיים רבי חיים זוננפלד, ובין הסופרים העבריים אביגדור המאירי - כולם יוצאי הונגריה. 'נו טוב', חייך הליטאי הזקן, 'ניצחת אותי. הלוואי שתנצח אותי פי עשרה, פי מאה'."

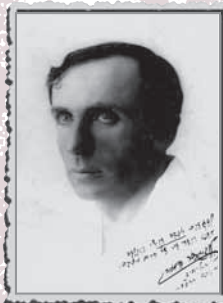
מינה פריונד
(1883?-1962)

רעייתו של ד"ר ברשי
הייתה סופרת ומתרגמת. היא
תרגמה לגרמנית את ספרו של
פטאי על הרצל.
בנם עמנואל נפל במלחמת
העצמאות.
צלם: פאול גולדמן, 1946
מוזיאון למורשת היהדות
הדוברת הונגרית

ד"ר דוד ברשי
(1877-1954)

רופא ילדים. עלה לארץ ב-1920.
עבד בבתי-חולים בירושלים,
בצפת, בחיפה ובתל אביב.
ייסד את מוסד "טיפת חלב" -
תחנה לבריאות האם והילד -
שהיווה חידוש בתחום הרפואה
בארץ.
צלם: פאול גולדמן, 1946
מוזיאון למורשת היהדות
הדוברת הונגרית

אביגדור המאירי (פיינערשטיין)
(1890-1970)

סופר, משורר, מחזאי, מתרגם
ועורך כתבי-עת.
ב-1921 עלה לארץ. ב-1927 ייסד
וכתב חלק גדול מן הרפרטואר
של התיאטרון הסאטירי העברי
הראשון, "הקומקום".
חתן פרס ישראל
צלום מ-1927
מוזיאון למורשת היהדות
הדוברת הונגרית

פרופ' שמואל קליין
(1886-1940)

דוקטור לפילוסופיה ומוסמך
לרבנות.
עלה לארץ ב-1926. פרופסור
לידיעת ארץ-ישראל
באוניברסיטה העברית
בירושלים, תחום מדעי שהוא
נחשב למייסדו.
צלום מתוך הספר:
"תחייתה של ארץ הקודש"

פרופ' יוסף ברורי
(1882-1960)

מהנדס. עלה לארץ ב-1921.
עסק בייבוש ביצות
בעמק יזרעאל ובמפעלי
השקיה. רקטור הטכניון
בחיפה (1929-1931).
צלום מתוך הספר:
"תחייתה של ארץ הקודש"

מרדכי אבי-שואל
(1898-1988)

סופר, משורר, מתרגם
מהונגריה, מגרמנית
ומהשפות הסלבוניות לעברית.
עלה לארץ ב-1921.
זכה בפרסים שונים.
צלום מתוך הספר:
"תחייתה של ארץ הקודש"

פרופ' אנדרו פודור
(1884-1968)

כימאי, מייסד המכון לכימיה
באוניברסיטה העברית
בירושלים (1924). כשנה לפני
הקמתו הרשמית של המוסד
האקדמי.
צלום מתוך הספר:
"תחייתה של ארץ הקודש"

מוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית
A Magyar Nyelvetűletről Származó Zsidóság Emlékmúzeuma
The Memorial Museum of Hungarian Speaking Jewry